

VERKIEZINGSKRANT

- Waarom stemmen op 21 maart?
- Waarover gaat de gemeente?
- Hoe bepaal ik op wie ik stem?
- Hoe kan ik stemmen?

Gemeenteraadsverkiezingen

woensdag 21 maart 2018

 STEM OOK!

Op woensdag 21 maart zijn er gemeenteraadsverkiezingen.
Alle Nederlanders vanaf 18 jaar mogen dan stemmen.
Bepaal mee wie er in de gemeenteraad komen.

ProDeimos

Huis voor democratie en rechtsstaat

WAAROM STEMMEN?

Nederland is een democratie.
In een democratie mogen mensen zelf beslissen wie er in de gemeenteraad komen.
De gemeenteraad beslist namens ons over de plannen voor de gemeente.

JOUW STEM IS BELANGRIJK

Het is belangrijk dat mensen in de gemeenteraad goed weten wat inwoners willen.
Door te stemmen laat jij weten wat je belangrijk vindt.
Stem daarom op iemand die over veel dingen hetzelfde denkt als jij.

KIEZERS AAN HET WOORD

‘Vorig jaar heb ik voor het eerst van mijn leven gestemd.
Ik durfde dit nooit te doen.
Het voelt goed dat ik het eindelijk heb gedaan.
Ik ga 21 maart zeker weer stemmen.’

MARINA

‘Ik vind stemmen belangrijk.
Politiek gaat over je eigen omgeving en hoe ze het geld verdelen.
Daar wil ik over meebeslissen.’

JOHAN

‘Natuurlijk is het belangrijk om te stemmen.
Als je dat niet doet, kun je niet meebeslissen over wat er gebeurt.’

GRADDIE

WAAROVER GAAT DE GEMEENTE?

De gemeenteraad zorgt dat alles goed geregeld is in de gemeente.

Een paar voorbeelden van wat de gemeente doet:

PASPOORT EN RIJBEWIJS

De gemeente zorgt voor een nieuw paspoort of rijbewijs.
Je moet hiervoor naar de afdeling burgerzaken.

SPORTEN

Het is belangrijk dat er genoeg plekken zijn om te sporten.
Daarom betaalt de gemeente mee aan sportvelden, sporthallen en zwembaden.

VEILIGHEID

De gemeente moet zorgen voor de veiligheid op straat.
Bijvoorbeeld door camera's op te hangen.
De gemeente laat ook fietspaden aanleggen en stoplichten neerzetten.

DE GEMEENTERAAD

foto Ger Loeffen/HH

A

Raadsleden

De mensen in de gemeenteraad noemen we raadsleden. Zij beslissen over de plannen voor de gemeente. Een plan wordt alleen uitgevoerd als de meeste raadsleden dat willen.

B

De burgemeester

De burgemeester is de voorzitter van de gemeenteraad: hij leidt de vergaderingen. De burgemeester moet ook zorgen voor de veiligheid in de gemeente. Hij werkt samen met de wethouders.

C

Wethouders

Wethouders zorgen dat de besluiten van de gemeenteraad worden uitgevoerd. Ook bedenken zij met hun ambtenaren nieuwe plannen voor de gemeente. Een plan gaat alleen door als de gemeenteraad dat plan goed vindt.

4

TAALES EN BIBLIOTHEKEN

De gemeente zorgt dat er taalles is voor wie dat nodig heeft. Ook geeft de gemeente geld aan bibliotheken.

5

ZORG

De gemeente helpt mensen die zorg nodig hebben. Bijvoorbeeld door een rolstoel te regelen. Of hulp bij het huishouden. Ook kun je naar de gemeente als je vragen hebt over opvoeden.

6

VERGUNNINGEN

De gemeente bepaalt wat er mag worden gebouwd: waar komen huizen, winkels, sportvelden, bedrijven en wegen?

HOE BEPAAL IK OP WIE IK STEM?

KIES DE PARTIJ DIE HET BEST BIJ JOUW IDEEËN PAST

Welke politieke partij krijgt jouw stem?

Wie komt er in de gemeenteraad als het aan jou ligt?

We geven een paar tips om je te helpen bij je keuze.

WAT WILLEN DE POLITIEKE PARTIJEN IN JOUW GEMEENTE? GA OP ZOEK!

- **Bekijk de plannen van politieke partijen**

Die plannen staan in hun partijprogramma.

Je vindt op de website van iedere politieke partij hun partijprogramma.

Ook hebben bijna alle partijen een Facebookpagina.

- **Neem contact op met politieke partijen**

Wil je meer weten van een bepaald plan of van een bepaalde partij?

In verkiezingstijd delen mensen van politieke partijen vaak folders uit op straat.

Of ze komen langs de deur. Je kunt hen alles vragen over de plannen.

Soms zijn er verkiezings-bijeenkomsten in de gemeente.

Daar kun je gratis naartoe.

Op de website van de gemeente kun je informatie over de politieke partijen vinden.

- **Kijk of luister naar de lokale omroep**

Soms zendt de lokale omroep een verkiezingsdebat op tv uit.

Daar vertellen politici welke plannen ze hebben.

PRAAT MET ANDERE MENSEN: JE FAMILIE, VRIENDEN OF BUREN

Vraag bijvoorbeeld waarom zij voor een politieke partij kiezen. Of juist niet.

Bedenk dat je helemaal zelf mag kiezen op welke partij je wilt stemmen.

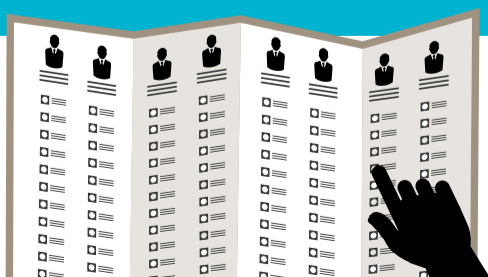
DOE DE TEST OP STEMWIJZER.NL

In sommige gemeenten is er een StemWijzer.

Dat kun je zien op de website www.stemwijzer.nl.

Op deze website kun je jouw mening geven over dertig onderwerpen.

Daarna zie je welke partijen het vaak met jou eens zijn.

OP WELKE PERSOON STEM JE?

De meeste mensen stemmen op de nummer 1 van een partij.

Dat is de lijsttrekker.

Je kunt natuurlijk ook op iemand anders van de lijst stemmen.

Misschien ken je wel iemand die op de lijst staat!

RAADSLEDEN OVER HUN WERK

Radj Ramcharan
een kandidaat-raadslid uit Utrecht

POLITIEK IS KEUZES MAKEN

‘Soms is het lastig om keuzes te maken. Je kunt geld maar één keer uitgeven. Er moet geld zijn voor de zorg en voor veiligheid, maar ook voor sporten, bibliotheken en scholen.’

Arjen Kapteijns
een raadslid uit Den Haag

SAMENWERKEN

‘Het leuke is dat je met een heleboel verschillende mensen samenwerkt. De politieke partijen denken vaak verschillend over wat het beste is voor de inwoners. Maar je probeert er toch samen uit te komen.’

Beppie Smits
een raadslid uit Tilburg

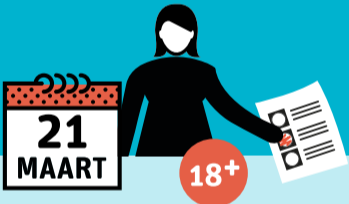
VOLKSVERTEGENWOORDIGER

‘Je bent gekozen door de inwoners. Natuurlijk wil je weten wat zij belangrijk vinden. Daarom heb je heel veel gesprekken met mensen. Ook als de verkiezingen weer voorbij zijn.’

Er zijn 380 gemeenten in ons land. Je kunt alleen stemmen in de gemeente waar je zelf woont.

VERKIEZINGEN, EN DAN?

2 SAMENWERKEN

Het komt bijna nooit voor dat één partij een meerderheid heeft in de gemeenteraad. Daarom moeten partijen samenwerken. Meestal zoekt de grootste partij uit met welke andere partijen ze het beste kan samenwerken. Hun plannen gaan alleen door als meer dan de helft van de raadsleden het eens is met die plannen.

3 ONDERHANDELEN

Partijen vinden niet allemaal dezelfde dingen belangrijk. Ze moeten daarom goede afspraken maken voor de komende vier jaar. Daarbij krijgen de partijen nooit helemaal hun zin.

4 AKKOORD

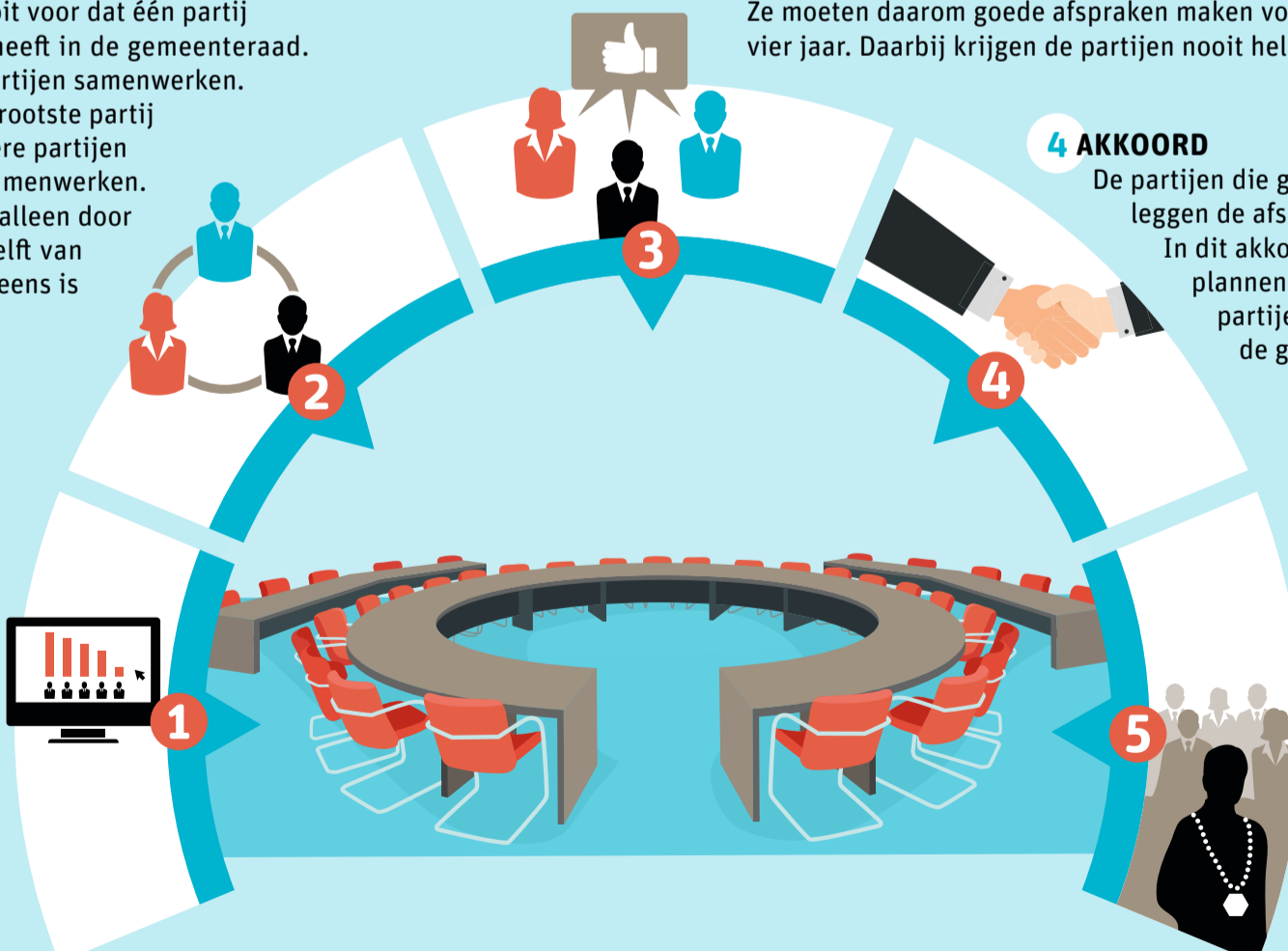
De partijen die gaan samenwerken, leggen de afspraken vast in een akkoord. In dit akkoord kun je lezen welke plannen de samenwerkende partijen hebben voor de gemeente.

1 DE UITSLAG

De stemmen zijn geteld: het is duidelijk welke partijen in de gemeenteraad komen. Hoe meer stemmen een partij heeft gekregen, hoe meer zetels (stoelen) ze krijgen in de gemeenteraad.

5 WETHOUDERS

De samenwerkende partijen leveren de wethouders voor het gemeentebestuur. Die gaan er samen met de burgemeester voor zorgen dat de afgesproken plannen worden uitgevoerd.

HOE KAN IK STEMMEN?

1

JE KRIJGT EEN STEMPAS

Je krijgt van de gemeente een brief met een stempas. Op de stempas staat welk stembureau dicht bij jouw huis is. Je krijgt bij de stempas ook een lijst met namen. Op deze lijst kun je zien op wie je kunt stemmen.

2

KIES EEN POLITIEKE PARTIJ

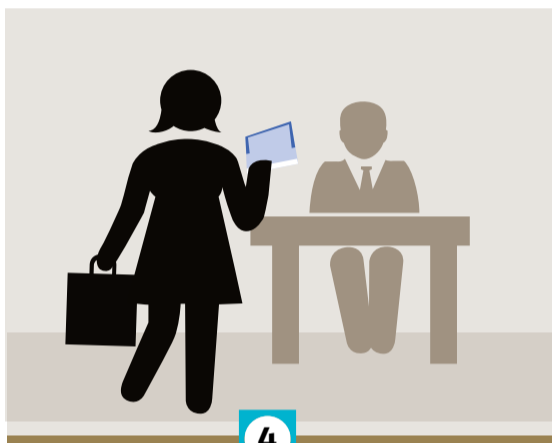
Bedenk voordat je gaat stemmen welke partij je het best vindt. En misschien weet je ook al op welke persoon van deze partij je wil stemmen. Je kunt ook gewoon op de bovenste persoon van de partij stemmen. Deze persoon noemen we de lijsttrekker.

3

GA NAAR HET STEMBUREAU

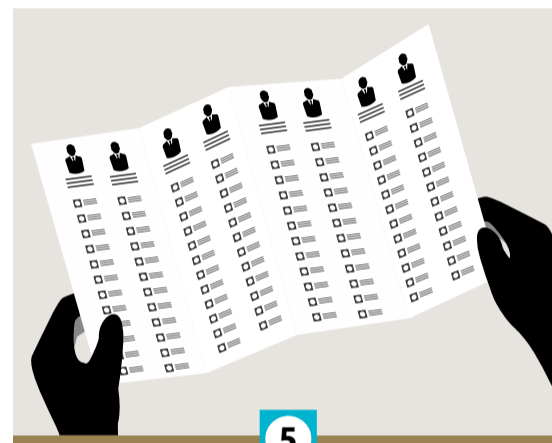
Op woensdag 21 maart 2018 ga je naar het stembureau. Neem je stempas mee en je identiteitsbewijs. Dat is je rijbewijs, je identiteitskaart of je paspoort. De stembureaus zijn open van 7.30 tot 21.00 uur.

4

LEVER JE STEMPAS IN

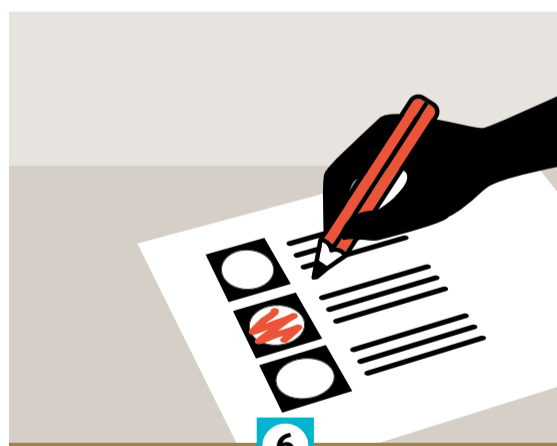
Op het stembureau moet je je stempas inleveren. Je laat je rijbewijs, identiteitskaart of je paspoort zien. Op het stembureau controleren ze wie je bent. Je mag stemmen bij ieder stembureau in je gemeente.

5

JE KRIJGT EEN STEMBILJET

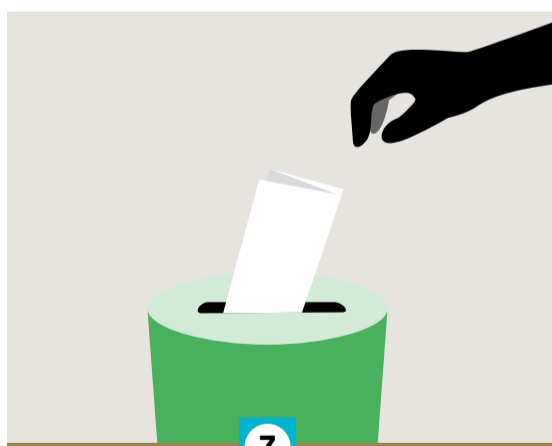
Na de controle van je stempas krijg je een stembiljet. Op het stembiljet staan alle politieke partijen die meedoen aan de verkiezingen. Ook alle mensen op wie je kunt stemmen, staan op het stembiljet.

6

EN NU: STEMMEN!

Met het stembiljet ga je een stemhokje in. Dat doe je alleen, want er mag niemand meekijken. In het stemhokje ligt een rood potlood. Kijk waar de naam staat van de persoon op wie je wilt stemmen. Kleur het vakje voor deze naam rood.

7

DOE JE STEMBILJET IN DE BUS

Vouw het stembiljet weer op en stop het in de stembus.

8

JE HEBT GESTEMD!

Na negen uur 's avonds worden alle stemmen geteld. De uitslag wordt daarna bekend gemaakt. Je kunt de uitslag zien op het journaal. Of je kunt de uitslag bijvoorbeeld opzoeken op www.nos.nl.

WAAROM TWEE STEMPASSEN?

Op 21 maart 2018 zijn er niet alleen verkiezingen voor de gemeenteraad. Je kunt deze keer ook stemmen over een nieuwe wet.

Dit heet een referendum.

Voor dit referendum krijg je een extra stempas.

Hiernaast zie je hoe die eruit ziet.

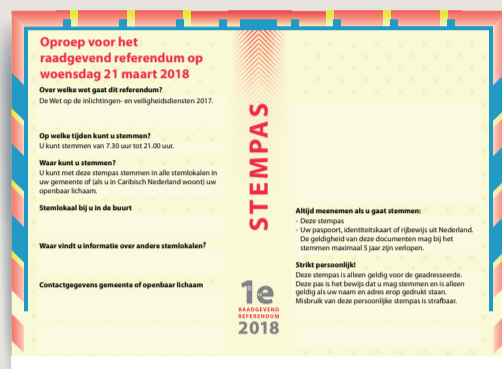
De uitkomst van het referendum is een advies aan de regering.

De regering mag daarna zelf beslissen of de wet doorgaat.

Ze kunnen de wet ook aanpassen.

De stempas voor de **gemeenteraad** is blauw. Heb je de Nederlandse nationaliteit? Of kom je uit een EU-land? Of woon je al vijf jaar legaal in Nederland? Dan mag je stemmen voor de gemeenteraad (van de gemeente waar je staat ingeschreven).

De stempas voor het **referendum** is geel met rood. Heb je de Nederlandse nationaliteit? Dan mag je stemmen voor het referendum. Onder de 18 jaar? Dan mag je helaas nog niet stemmen.

REFERENDUM: Dan mag de bevolking stemmen over een nieuwe wet.

Of de mensen die wet goed of slecht vinden.

WAAR GAAT DE NIEUWE WET OVER?

Elk land heeft **inlichtingen- en veiligheidsdiensten**. Ook Nederland. Deze diensten verzamelen informatie om ons te beschermen. Bijvoorbeeld tegen bomaanslagen. Deze organisaties mogen daarom telefoongesprekken afluisteren en op andere manieren informatie verzamelen.

Maar mensen bellen tegenwoordig minder. Ze gebruiken nu internet. Daarom is er een nieuwe wet. Volgens de nieuwe wet mogen de organisaties ook deze twee dingen doen:

- 1 Grote hoeveelheden informatie verzamelen via internet. Dat kan gaan om informatie over een bepaalde buurt of wijk. Of over een bepaalde groep mensen. De regering moet hier wel toestemming voor geven. Ook twee rechters en iemand met veel kennis van techniek moeten het hier vooraf mee eens zijn.
- 2 Informatie bekijken die op internet opgeslagen is. Hier is weer toestemming voor nodig. De veiligheidsdiensten mogen de informatie 3 jaar bewaren.

Tegenstander

“Door deze wet bewaren ze straks ook veel informatie van burgers die niets fout doen. Dat vind ik niet goed. Die informatie moet privé zijn.”

Voorstander

“Door deze wet kunnen ze terroristen beter opsporen. Daardoor wordt Nederland veiliger.”

HANDIGE INFORMATIE

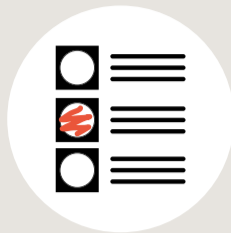
STEMMEN MOET JE ALLEEN DOEN

Je moet alleen in een stemhokje staan. Mensen die blind zijn mogen wel geholpen worden.

STEMMEN IS GEHEIM

Je mag helemaal zelf weten op welke partij en op welke persoon je stemt. Je hoeft aan niemand te vertellen op wie je hebt gestemd.

ÉÉN HOKJE ROOD KLEUREN

Je stem is geldig als er één hokje rood is gemaakt op het stembiljet. Er mag niets anders op het stembiljet geschreven of getekend worden. Vraag een nieuw stembiljet als je een foutje hebt gemaakt.

BEN JE JE STEMPAS KWIJT?

Je krijgt een stempas thuis gestuurd. Deze pas moet je meenemen als je gaat stemmen. Raak je deze stempas per ongeluk kwijt? Dan kun je een nieuwe stempas aanvragen. Dit kan bij de afdeling Burgerzaken van jouw gemeente. Doe dit vóór 20 maart 12.00 uur en neem je identiteitsbewijs mee.

KUN JE NIET ZELF STEMMEN?

Je mag dan iemand anders vragen om voor jou te stemmen. Daar moet je dan drie dingen voor doen.

1. Vul de achterkant van de stempas in.
2. Zet samen met de andere persoon een handtekening.
3. Geef aan die persoon je stempas én een kopie van je identiteitsbewijs mee.

CHECKLIST

Ben je klaar om te stemmen over een nieuwe gemeenteraad?

- Ik heb mijn blauwe stempas.
- Ik heb mijn paspoort of identiteitskaart.
- Ik weet op welke politieke partij ik wil stemmen.
- Ik weet op welke kandidaat ik wil stemmen.
- Ik weet waar het stembureau is.

CHECKLIST

Ben je klaar om te stemmen over de nieuwe wet (referendum)?

- Ik heb mijn gele stempas.
- Ik heb mijn paspoort of identiteitskaart.
- Ik weet of ik voor of tegen de nieuwe wet ben.
- Ik weet waar het stembureau is.

Wil je over een nieuwe gemeenteraad stemmen én over de nieuwe wet?

Lever dan op het stembureau beide stempassen in.

Je krijgt dan twee stembiljetten.

Deze vul je allebei in.

Daarna stop je ze elk in een andere stembus.

VERKIEZINGEN VOOR IEDEREEN

2,5 miljoen volwassenen in Nederland hebben moeite met lezen, schrijven en/of rekenen.

Het kan lastig zijn om te stemmen als je niet zo goed kunt lezen. Bijvoorbeeld omdat je niet goed kunt opzoeken wat de politieke partijen willen. Of omdat je het stembiljet niet goed begrijpt.

Wil je beter leren lezen? Of wil je oefenen met schrijven, rekenen en werken met de computer?

Bel voor meer informatie

0800 - 023 44 44

of kijk op www.lezenenschrijven.nl.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos is het 'Huis voor democratie en rechtsstaat'. ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, de provincie, het land en Europa.

ProDemos maakt ook de StemWijzer. Kijk op www.stemwijzer.nl.

Samenstelling en tekst Patrick Rijke, Ingrid Faas, Sandra Boersma | Vormgeving Lidewij Spitshuis ontwerpstudio | Druk Rodi Rotatiedruk
Deze krant wordt mede mogelijk gemaakt door het actieprogramma Tel mee met Taal | In samenwerking met Stichting Lezen & Schrijven
ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat | Hofweg 1H, 2511 AA Den Haag | 070 7570200 | info@prodemos.nl | www.prodemos.nl